

Noi topologii urbane: Chișinău

Evenimente culturale în piața centrală, vile ecologice, competiții de arhitectură, teleferice și reînnoirea uzinelor învechite de pe malul râului. Astea sunt visele tinerilor din Chișinău atunci când vine vorba de viitorul orașului lor.

În perioada 13-15 octombrie 2010, Asociația Oberliht, împreună cu centrul suedez pentru artă contemporană și arhitectură Färgfabriken au organizat, la Chișinău, un program numit „Noi topologii urbane”. Printre participanți s-au numărat reprezentanții Primăriei, arhitecți și urbanişti din Stockholm și Chișinău, precum și studenți de la universitățile locale și tineri artiști. Intenția acestei inițiative a fost de a compara observațiile și, astfel, a identifica modalități de a consolida valorile pozitive și de a găsi soluții pentru provocările cu care se confruntă actualmente Chișinăul. Participanții au vizitat o serie de teritorii, spații și monumente din oraș, pentru a provoca discuții și noi idei în cadrul grupului. Scopul era de a identifica și cartografia punctele nevralgice care trebuiau discutate și analizate de un grup care includea experți internaționali ce-și puteau împărtăși cunoștințele și puteau proiecta noi posibilități pentru oraș. Mai târziu, rezultatele urmau să fie transmise agendei publice a orașului și tuturor celor interesați de soarta Chișinăului. Printre locurile alese s-au numărat proiectul CHIOSC al Asociației Oberliht și scuarul în care a fost instalat APARTAMENTUL DESCHIS, Memorialul *Eternitate*, spații informale pentru artă stradală și subculturi de la periferiile orașului, blocuri sovietice cu multe etaje, lacul secat din parcul Valea Morilor, noile case rezidențiale de lux și Centro 73, primul centru socio-cultural din Moldova amplasat într-un squat, situat într-o clădire cu statut de monument istoric, amenințată de demolare. Pe baza prezentărilor și discuțiilor s-au format trei teme generale. În cadrul unui atelier organizat la universitate, fiecare temă a fost discutată și analizată de grupuri separate formate atât din suedezi, cât și din moldoveni.

A FACE LOC PENTRU CREATIVITATE

Tema „Spațiul public pentru oameni” a inclus aspecte precum lipsa locurilor de întâlnire, a spațiilor pentru arta contemporană și cultura tinerilor, crearea unui oraș deschis în care să se poată întâlni persoane de diferite formații și vârste, precum și posibilitatea de a utiliza creativitatea orășenilor pentru planificarea și dezvoltarea orașului. *Piața Marii Adunări Naționale* a fost luată ca exemplu. Membrii echipei au ajuns la concluzia că astăzi piața e foarte monumentală, goală și neatractivă – un spațiu pentru politică, monumente, control, securitate și afișarea puterii. Ei percepeau piața ca spațiu la care e dificil să ai acces din cauza străzilor largi din fața și din jurul ei. S-a mai spus și că nu se permite niciun tip de protest și că, în principiu, guvernul pune în scenă în piață evenimente culturale. Participanții au fost deranjați de prezența panourilor publicitare care pot fi văzute din piață. Discuția de mai târziu și schițele care prezentau propuneri alternative de organizare a spațiului reflectă necesitatea de a face piața mai publică și de a permite diferite funcții publice, inclusiv muzică, artă în spațiu public, activități sportive, acces wi-fi la internet și evenimente culturale. Se poate accepta ca ultimele să aibă loc mai spontan și să fie organizate într-un mod care să-i includă pe locuitorii Chișinăului.

SALVAREA PARCULUI PRIN VILE

A doua temă, „Ecologia resurselor”, s-a axat pe protejarea și dezvoltarea centurilor verzi și parcurilor – atât de multe în Chișinău, viitorul grădinăritului urban, reducerea poluării și crearea unei arhitecturi și a unui sistem de transport ecologic și avantajos din punct de vedere energetic. Grupul a ajuns să discute relația dintre structurile verzi și spațiul din jur și modul în care ele interacționează sau nu. Parcul Râșcani, situat în nord-vestul orașului, a fost ales

pentru un studiu de caz. S-a propus să se păstreze parcul și ca el să fie transformat mai departe într-o zonă pe care locuitorii orașului s-o utilizeze și de care să fie mândri. Astăzi, sunt utilizate doar unele zone ale parcului, fapt ce permite construirea unor noi clădiri pe terenul neutilizat. Membrii echipei și-ar dori să prevină asta. Strategia pe care au propus-o includea un inel protector de vile ecologice, curățirea apei pentru pescuitul urban și un nou drum cu serpentine ce să traverseze parcul, care să lege cartierele și să constituie, el însuși, un punct de atracție. Membrii echipei au decis să utilizeze forțele economice pentru a dezvolta parcul și zonele din jur. Oamenii bogați care vor locui în vile și turiștii care vor vizita parcul pot funcționa ca „gardieni” ai lui, consideră grupul. În aceeași ordine de idei, au fost discutate valorile cele mai importante pentru Chișinău. Orașul e cunoscut prin marea sa cantitate de centuri verzi și parcuri. Fiindcă poluarea actuală și multe zone industriale din centru nu mai permit promovarea orașului ca sustenabil și „verde”, grupul a ajuns la concluzia că Chișinăul ar putea fi promovat internațional ca „orașul pădure”.

CONSERVAREA PENTRU DIVERSITATE

A treia temă, „Orașul istoriei – privind în viitor” ținea de conservarea monumentelor, restaurarea vechilor modele de străzi din centrul orașului, regenerarea arilor industriale, adaptarea noii arhitecturi și valorile care pot fi consolidate pentru a promova Chișinăul. O idee centrală a fost propunerea de a reconstrui rețeaua de străzi din orașul vechi, distrusă prin construirea a două mari bulevarde, după Al Doilea Război Mondial. O altă sugestie a fost organizarea concursurilor de arhitectură, care, conform grupului, la moment nu au loc în Moldova. Această strategie ar putea fi utilizată pentru a susține o scenă arhitecturală mai diversă în Chișinău. Studenții ar putea fi și ei încurajați să participe la concursuri internaționale. Membrii echipei au simțit și nevoia unor clădiri contemporane care să interacționeze într-un mod mai bun cu părțile istorice ale orașului. Alte sugestii au mai inclus un teleferic pentru transportul public și reînnoirea zonelor din jurul râului Bâc, inclusiv a cheiurilor, și transformarea fabricilor preponderent neutilizate de pe malul râului.

UN ORAȘ DE CARE SĂ FII MÂNDRU

În concluzie, unul dintre cele mai importante subiecte care au apărut în urma prezentării a fost ideea că o modalitate eficientă de a face Chișinăul atractiv pentru propriii lui locuitori poate merge mână în mână cu a crea puncte de atracție pentru vizitatorii străini. Orașul are nevoie de centre culturale, precum și de o infrastructură mai bună. Problemele care țin de crearea unei identități mai puternice pentru Chișinău și de modul în care se pot dezvolta valori de care cetățenii să fie mândri sunt și ele importante atunci când încerci să le dai tinerilor motive să rămână în oraș în loc să plece peste hotare. Un alt subiect fierbinte a fost abordarea forțelor de piață. În prezent, multe monumente arhitecturale și parcuri din Chișinău sunt amenințate de noi construcții, în timp ce piețele publice și trotuarele sunt, de obicei, utilizate ca parcări ilegale. Mulți dintre participanții moldoveni la atelier și-au exprimat o anumită opoziție față de orice formă de comercializare. S-au pus întrebări serioase referitor la vilele ecologice pentru oamenii bogați, precum și la panourile din spațiile și piețele publice. Pe de altă parte, unii participanți locali au văzut posibilitatea de a utiliza forțele de piață pentru binele multor locuitori ai orașului. Un punct similar de vedere l-au adoptat și participanții suedezi, care susțineau că diverse comunități culturale și artistice ar putea utiliza uneori panourile și că agenții comerciali ar putea deveni și sponsori pentru evenimentele culturale și alte activități. În cele din urmă, am putea concluziona că tinerii din Chișinău au o dorință intensă de colaborare internațională, un dialog extins între cetățeni și factorii de decizie și o transparență mai mare în ceea ce ține de arhitectură, planificare și urbanism.

Rebecka GORDAN e o ziaristă independentă, angajată în prezent de Färgfabriken pentru a documenta proiectul Noi topologii urbane.

New Urban Topologies: Chisinau

Cultural events at the main public square, ecological villas, architectural competitions, an aerial cableway and a renewal of the old plants by the riverbanks. This is what the young people of Chișinău dream of when it comes to the future of their city.

On 13–15 October 2010 Oberliht Association in conjunction with the Swedish center for contemporary art and architecture Färgfabriken actualized a program named “New Urban Topologies” in Chișinău. Among the participants were city hall representatives, architects, and urban planners from Stockholm and Chișinău as well as students from local universities and young artists. The aim of the initiative was to compare notes and by doing so identify ways to strengthen positive cultural values and transform the challenges that Chișinău is currently facing. The participants visited a number of areas, places and monuments throughout the city in order to generate a discussion and new thoughts within the group. The idea was to identify and map neuralgic points that needed to be discussed and analyzed by a group that included international experts who could share their knowledge and project future possibilities for the city. Later on, the findings could then be transmitted to the public agenda of the city and all those interested in Chișinău’s future. Among the chosen sites were the Kiosk project of Oberliht Association at the square where the FLAT SPACE is installed, *Eternity* Memorial, informal spaces for street art and subculture in the city’s outskirts, multi-storey Soviet buildings, the dried out lake in Valea Morilor park, new residential luxury housing and Centro 73 - the first squatted socio-cultural center in Moldova, situated in a landmark building threatened by demolition. On the basis of the presentations and the mutual discussions, three general topics emerged. Within the frames of a workshop at the university each theme was subsequently discussed and developed by separate groups, including both Swedes and Moldavians.

MAKING ROOM FOR CREATIVITY

The topic “Public Space for People” addressed issues such as the lack of meeting places, the absence of spaces for contemporary art and youth culture, the creation of an inclusive city where people of different background and age could meet, and the potentials in making use of the creativity of the city dwellers when planning and developing the city. The main public square in the center of Chișinău, *Piața Marii Adunări Naționale* was picked as an example. The team members concluded that the square today is very monumental, empty and uninviting—a space for politics, monuments, control and security, and representation of power. They perceived the square as a space that is difficult to access because of the wide roads in front of and around it. It was also stated that any sorts of protests are not allowed and that the government mostly stages the cultural events that occur on the square. The participants were also bothered by the presence of the commercial billboards that could be seen from the square. The subsequent discussion and sketches presenting the alternative spatial proposal reflected the need for making the square more public, and to allow diverse public functions, including music, public art, sport activities, free wi-fi internet and cultural events. The latter should be permitted to happen more spontaneously and be organized in a way that includes the people of Chișinău.

SAVING THE PARK WITH VILLAS

The second theme “Ecology of Resources”, focused on the protection and development of Chișinău’s widespread green belts and parks, the prospects of urban gardening, the reduction of pollution and the creation of environmentally friendly energy saving architecture and transport systems. The group came to discuss the relation-

ship between the green structures and their surroundings and if they interact or not. Rîșcani Park, located in the northeast part of the city, was chosen as a case in point. The proposal was to preserve the park and further develop it into an area the city dwellers could use and be proud of. Today, only parts of the park are used in order to allow new constructions to be built on its unused grounds. This was something the team members sought to prevent. The recommended strategy included a protecting edging of ecological villas, a cleansing of water for urban fishing and a new meandering road crossing the park, which would connect neighborhoods and constitute an attraction itself. The team members decided to utilize the economic forces in order to develop the park and the surrounding areas. The affluent people that would live in the villas and the tourists visiting the park could function as the “guardians” of the park, the group argued. In line with this, central values for Chișinău were discussed. The city has been known for its large amount of green belts and parks. Presently, pollution and many centrally located industrial areas makes it hard to market the city as sustainable and “green”, and so the group came to the conclusion that Chișinău could be internationally promoted as “The Forest City”.

PRESERVATION FOR DIVERSITY

The third subject, “City of History—Looking Into the Future“, targeted the preservation of monuments, the restoring of old street patterns in the city center, the regeneration of industrial areas, the adaptation of new architecture, and the values that could be strengthen in order to promote Chișinău. One focal point was the proposal to reconstruct the street grid in the old town, which was destroyed by the construction of two main boulevards built after the Second World War. Another suggestion was the arranging of architectural competitions, which, according to the group, do not take place in Moldova at the moment. This strategy could be used to support a more diverse architectural scene in Chișinău. Students should also be encouraged to participate in international competitions. The team members also saw the need for contemporary buildings that could interact in a better way with the historic parts of the city. Further suggestions included an aerial cableway for public transportation and a renewal of the areas surrounding the river Bîc, including new boardwalks and a transformation of the mainly unused industries by the riverbanks.

A CITY TO BE PROUD OF

In conclusion, one of the important subject matters that came out of the presentations was that a successful path in making Chișinău attractive to its own citizens and making the city appealing to foreign visitors might go hand-in-hand. The city needs cultural centers as well as better infrastructure. Issues, such as how to create a stronger identity for Chișinău and how to develop values its citizens can be proud of, are also important when trying to incite young people to stay in the city and not move abroad. Another hot topic turned out to be the approach to the market forces. At present time, many landmark buildings and parks in Chișinău are threatened by new constructions, while public squares and sidewalks are habitually used as illegal parking lots. Many of the Moldovan workshop participants expressed a particular animosity toward any form of commercialization. The ecological villaws for affluent people as well as existing billboards in public places and squares were strongly questioned. On the other hand, some other local participants saw an opportunity in using the market forces for the good of the city dwellers. The Swedish participants, who argued that the cultural and artistic community could use the billboards at periods and that commercial actors also could become sponsors for cultural events and other activities, shared this view. Lastly, one may conclude that the young people of Chișinău have a strong desire for international collaboration, extended dialogue between citizens and decision makers, and greater transparency within the processes of architecture, city planning and urban design.

Rebecka GORDAN is a freelance journalist, presently employed by Färgfabriken to document the New Urban Topologies project.

